

بکھٹا..... حیاتی و ازلوں کھوجی

سقراط نے آکھیا سی میں بس ایناں جاندا آں جے میں کج نہیں جاندا۔ گھٹ علم تے گھٹ شعور دیاں بانگاں تے رولے بوہتے ہوندے نیں۔ ڈونگھے سمندر جینناں دیاں سطحاں تک کسے دی رسائی نہ ہووے چپ چاپ حلیمی نال ٹردے رہندے نیں جد کہ زور تے نشے وچ پچو ردر یارولا پاندے، شوکدے تے دو جیاں نوں لکار دیاں لنگھدے نیں شاید ایسے لئی آکھیا جاندا اے جے ورھن والے بدل گھٹ گج دے نیں۔

ایتھوں ایہہ ثابت نہیں ہو یا جے اندروں بھریا بندہ باہروں نموش ہوندا اے۔ سگوں ایہہ کہ علم دے رستے تے ثابت قدمی نال چلن والا بندہ کدی وی عالم ہون دادعوئی نہیں کردا۔ کیوں جے اوہنوں علم ہو جاندا اے جے علم دی کوئی حد نہیں تے اوہ حد لکھن دی خواہش وچ لائے علمی دا اعلان کردا اے و دھدا رہندا اے۔

بکھیا وی کئی ورے بکھیا رہیا۔ جداوہ علم دے اُچے اُچے محل مناریاں دے باہر آ لے بوہے تے باریاں دی چمک دمک بچ بھجیا اندر وڑیا تے اوہدے تے حیرت دا اسمان ڈگ پیا۔ اک ہور دنیا اوہدی اڈیک وچ سی۔ وکھو وکھ شکلاں، رنگاں، نسلاں، قوماں، مذہباں تے خانداناں دے فخر وچ ونڈیا بندہ اپنا آپ ای بھل بیٹھا۔

سبھے بندے اکو جیسے دسدے سن، موسیٰ تے فرعون وچ فرق کرنا مشکل سی۔ بندے دی فطرت دی نیکی بدی، تعمیر تے تخریب دے سبھ نمونے رلے ملے لگدے سن۔ فرق ایہہ سی جے کدھرے تعمیر حاوی سی تے کدھرے تخریب۔

بکھیا اک پاسے کھلو کے تماشا ویکھدا رہیا۔ فیر اوہنوں لگا اوہ تماشا نہیں تماشا بن چکیا اے۔ اوہنوں لگا اوہدا اپنا جُھ وی کدھرے گواچ گیا اے تے باقی وجوداں نال انج رل گیا اے جیویں کسے پانڈے وچ کنگ دے دانے اکو جیسے لگدے نیں تے اوہناں وچ کوئی نکھیر کرنا بہوں اوکھا ہوندا اے۔ اوہدا شعور کدھرے ہولا جیہا جا گداسی پیا۔ سواوہنے اپنی نویکلی چھان نوں لکھن لئی حضرت آدم توں سفر شروع کرنا پیا پر اوہ ایہہ دیکھ کے حیران رہ گیا کہ ہر شے وچ بس اک ای شیبہ سی۔ ایس لئی اوہ بول اٹھیا:

کیہ جانناں میں کون

اک بندے دیاں اینیاں ساریاں شکلاں ویکھ کے اوہدے ذہن وچ ہور رولا پے گیا۔ اوہدے دل وچ اول دا عشق سی تے ازل توں سی۔ اوہنے کھوج لانی شروع کیتی تے اک دی لوٹ وچ نکل پیا۔ آل دوالے ہر پاسے فطرت دے ہر شے وچ اوہنوں اک فوٹو نظر آن لگ پئی۔ جیہڑی اوہنوں بندیاں وچ وی نظر آندی سی اوہنوں پتہ لگا ایہہ روح مطلق اے جیہڑی اک اے تے ہر شے وچ صادر کردی اے۔ ایس لئی دنیا وچ صرف اک ہی اک اے ہور جو کجھ نظری آوندا اے اوہ اکھدا قصور اے۔

اوہنے بہتیاں رولیاں انج پین دی بجائے اک نکلتے وچ گل مکان دی کوشش کیتی تے لوکاں نوں وی سمجھنا شروع کر دتا جے ”اک“ دی عینک پاؤ، دوئی دا چولا اتار چھڈو، تے اک دے رنگ وچ رنگ جاؤ۔ کیوں جے احد تے احمد تے غ دی اک ای نیں احد اکلا اے۔ احد دا جلوہ ہر شے ہر منظر وچ اے ہر دل تے ہر روح وچ اے پر اوہ کسے اک وجود وچ ظاہر نہیں ہوندا۔ بظاہر ظاہر اے پر اوہلے وی اے جد کہ اوہنوں لکھن لئی کئی پردیاں نوں چکنا پیندا اے کجھ پردے اکھاں، کجھ دل تے کجھ روح دے ہوندے نیں جد کہ احمد وی اکلا اے پر میم یعنی مادے دے اک لطیف جیسے پردے نے اوہناں نوں اک ظاہری روپ دتا ہو یا اے۔ اوہناں دا جلوہ وی ہر شے وچ موجود اے پر اوہ اک وجود وچ وی ظاہر نیں۔ جد ہر شے وچ احد داروہ اے تے فیر مند اس نوں آکھے بکھے شاہ نوں پوری دنیا اک تسبیح وچ پروئی لگن لگ پئی۔ تسبیح دے سارے دانے ایس جگ دے بندے سن جیہناں دے ظاہری روپ وچ کوئی اُچ بچ بکھے نوں نظری نہیں سی آندی کیوں جے سارے وحدانیت دے دھاگے نال بدھے ہوئے سن تے ہر ویلے دھاگے نوں دل نال لائی پھردے سن۔ اوہناں دی روح وچ اک شمع بلدی سی تے اوہناں دیاں اکھاں وچ اکوای دیوار روشن سی۔ ایس لئی سب دے دل دی آواز وی اک ہونی چاہیدی سی کیوں جے لفظ اوپرے ہو سکدے نیں پر مفہوم تے معنی اک ہی رہندا اے۔ بکھے شاہ نے محسوس کیتا جے سارے جھگڑے بکھل دے چور دے پیدا کیتے ہوئے نیں۔ اگر ایس چور نوں قابو کر لیا جاوے تے فیر رام داس تے فتح محمد دا جھگڑا ای منگ جاندا اے۔

بلھے شاہ نون مولانا روم دی بانسری تے کاہن (کرشن مہاراج) دی بانسری بچ اکو سرنائی دینداسی۔ دوویں وجدان، حقیقت تے عشق دی گل کردے سن۔
 کاہن دی بانسری روح دی روح مطلق نال وصال داسنیہا لے کے آندی تے وچھوڑے داروناروندی رہندی۔ کاہن دی بانسری اخیر ویلے جد عزرائیل بوہے تے
 کھلو تے سن، وی اپنا پیغام پہنچاندی رہی۔

سنیاں	بنسی	دیاں	گھنگوراں
گوکاں	تن	من	موراں
ڈٹھیاں	اس	دیاں	جوڑاں
اک	سُر	دی	اٹھائی
بنسی	کاہن	سب	بجائی
		اچرج	کلا

بلھے شاہ ہوراں قرآن، تفسیر، حدیث فقہ تے منطق و معانی دا علم چنگی طراں حاصل کیتا تے کجھ چراہیہ علم پڑھائے وی پر پڑھن یا پڑھان دے ویلے کدے
 وی کوئی وی علم تن دی کندھ ٹپ کے من دے ڈونگھے سمندر وچ ڈُبی لان دا حوصلہ نہ کر سکیا۔ مادے ولوں آن والے سارے سوالاں دا جواب تے ایہناں علماں بچ موجود
 سی پر روح ولوں اٹھن والے کسے سوال دا جواب ایہناں علماں کول نہیں سی۔ اک تشنگی، بے قراری تے ادھورے پن دے احساس نے بلھے نون ہر ویلے سوچ دی سولی
 تے لٹکا کے رکھیا۔ روح دلوں پچھے گئے سوالاں دا جواب ظاہری نہیں باطنی طور تے ممکن سی۔ ایس موقع تے ایسے علم دی لوڑ سی جیہڑا اکھاں بند کر کے حاصل کیتا جاندا تے
 جیہدے وچ حرف تے لفظ دی محتاجی وی نہ ہووے۔ بلھے شاہ تے ظاہری علم دی وقعت ظاہر ہوگئی تے اوہنے آکھیا:

علموں	بس	کریں	او	ید
-------	----	------	----	----

ایہہ ایہہ مطلب نہیں سی جے اوہ اُکا ای علم حاصل کرن دے خلاف سی۔ سگوں اوہ صرف ظاہری علم تے اتراون نون بند ناچا ہندا سی۔ بلھا ظاہری دنیا توں
 اگے باطنی دنیا دی سیر کرنا چاہندا سی جیہڑی ظاہری اکھاں توں اوہلے اے پر موجوداے۔ اوہدے لئی ضروری سی کوئی ایہو جیہی معتبر ہستی جیہدی اُننگی پھڑ کے اوہنوں اک
 دنیا توں دوجی دنیا ول لے جائے تے اوہنوں روحانی اسرار توں واقف کرائے۔ بلھے دی خوش بختی جے اوہنوں شاہ عنایت قادری جیہی روحانی ہستی لہگئی جیہد اتن
 من عشق دے رنگ وچ رنگیا ہو یا سی۔ بلھے نے اوہناں دا ہتھ پھڑ کے سفر دا آغاز کرن دی خواہش دا اظہار کیتا تے پتہ لگا پہلاں روح نون مادے دے اثر چوں کڈھنا
 پوے گا۔ اگ، پانی، مٹی، ہوانا بنے جتے چوں تخریب نون کڈھ کے تعمیر نون چکانا پوے گا۔ دل نون حرص تے ہوس توں پاک کرنا پوے گا۔ وجود توں مادے دی
 کثافت انج دھونی پوے گی جے ہر شے آر پار نظری آن لگ پوے۔ سوچ دی دھلائی کر کے اوہنوں اک مرکز تے مذکور کرنا پوے گا۔ ایہہ کوئی سوکھا کم نہیں سی پر نا معلوم
 نون جانن دی خواہش تے بلھے نون گجھ سمجھایا، اوہنے دل وچ انا الحق دانعہ لایا تے نشی نال اپنے وجود نون پھانسی تے لٹکا کے اک نویں وجود نون روح تے اوڑھ لیا۔
 ایہہ نون وجود اوہنے اپنی ہرانا تے خودداری دی قربانی دے کے حاصل کیتا سی تے اپنی ”میں“ نون چنگی طرح مارن لئی اک عورت دا احساس اپنایا اوہ عورت جیہڑی
 ورھیاں توں چناب دے کنڈے تے بیٹھی محبوب نون اڈیک رہی سی تے ہجرتے وچھوڑے دی ماری دادل دور و سن والے ماہی دی تانگھ وچ ہر ویلے اتھر وگا ندار ہندا
 سی۔ اوہ نہ تیرنا جانندی سی تے نہ ای لہراں تے ملاھاں نال جان پچھان رکھدی سی۔ اوہدے پچھے بیلے بچ خونخوئی شیر اوہدی ٹوہ لاکے بیٹھے سن تے اگے بیڑی دی حالت
 وی بہوں ماڑی سی۔ فیرووی محبوب نون ملن دی تانگھ گھٹ نہیں ہوندی سی۔ بلھے دے اندر دی تانگھ نے وی اپنی رضا نون محبوب دی رضا وچ ڈھال کے عورت داروپ
 دھاریا تے رنگ برنگی دھا گیاں بچ۔ ننھیاں سدھراں کتن بہہ گئی۔ اوہدے دل تے دماغ وچ محبوب دے وصال توں دکھ ہو کوئی خیال نہیں سی۔ اوہ اوس محبوب دی
 خوشنودی لئی ہر کم کرن لئی تیار سی جیہدے نال وصال اوہدی حیاتی دا مقصد سی۔ جدوں مرشد نے مرید دی ریاضت نون آزمالیا تے اوہنوں اپنا ہتھ پھرن دی اجازت
 دے دتی۔ بلھے نے مرشد دا لڑ پھڑ کے اکھاں بند کیتاں تے اوہدے پچھے ٹریا۔ اگاں دیاں شعلیاں تے دریاواں، انگاراں توں لنگھد اُلکھا اک ہور دنیا وچ جا پڑیا۔
 مرشد دے قرب نے دیا جے ایہہ راہ عشق دے جذبے توں بناں پار نہیں ہوسکدی تے عشق وی ظاہری طور تے اختیار نہیں کیتا جاندا سگوں بندے دی سرشت وچ
 از لوں لگیا ہوندا اے بس اوہنوں لہنا پیندا اے جگانا تے متحرک کرنا پیندا اے فیرو پتہ لگدا اے جے بندے دے گلے وچ تے از لوں عشق دی دوہری تہری سگوں چوہری
 رسی پئی ہوئی اے۔

بھج	سکاں	نہ	بھج	سکاں	عشق	فقیری
دوڑی	پلاڑی	چلاڑی	گل	پریم	زنجیری	

شاہ عنایت دی نظر کرم نے بکھے نوں علم توں اگلی منزل یعنی عشق دے پینڈے تے پایا جیہدیاں کئی منزلاں سن۔ عشق حقیقی یا معرفت توں پہلاں مجازی عشق دا ڈیرہ سی۔ بکھا بڑا چڑا ایس پل تے بہہ کے مجاز دے دریا چ تن من سیراب کردار ہیا۔ مجازی رنگ نے بکھے دی تا نگہ دا حسن ہو ردو بالا کر چھڈیا، اوہ دارنگ ڈھنگ ہی بدل گیا۔ اوہ دے حرفاں چوں مٹھاس تے لفظاں چوں وصال دی خوشبو آن لگ پئی۔ وصال دی ادھ موئی تا نگہ نے طیب نوں کئی چھٹیاں لکھیاں تے کدی بکھے دا وجود اوڑھ کے تھیا تھیا چن لگ پئی۔ ایس عشق نے بکھے دی سدھ بدھ بھلا دتی تے اوہنوں پوری طرح کھلا کر چھڈیا۔ گل جُوج سمٹ آیا تے بکھے نے والہانہ رقص کردیاں آکھیا:

حاجی لوک مکے نوں جاندے میرا رانجھا ماہی مکہ
 فیر حقیقی محبوب آپ وی مجاز چ نظر آن لگ پیا تے بکھے نوں آکھنا پیا:
 ڈھولا آدی بن آیا

وحدت الوجود دے رستے تے ٹردے بکھے لئی مجاز تے حقیقت اک مک ہو گئے۔ کدی مجاز دارنگ گوڑھا ہو جاندا تے کدی حقیقت دا۔ فنا دے علاقے چ قدم رکھدیاں ای اوس انا الحق دا نعرہ لایا پر لفظاں دے ہیر پھیر نے اوہنوں بچالیا۔ کیوں جے اوہنے علامتاں راہیں اپنے دل دی کیفیت بیان کردتی:

رانجھا رانجھا کردی نی میں آپے رانجھا ہوئی

قطرہ سمندر چ رل کے اوہدا حصہ بن گیا۔ جدوں اک دا جلوہ اوہنوں اندر باہر پاسے دکن لگ پیا تے بکھا اپنے آپ چ نہ رہیا۔ اوہنوں حیاتی دے سارے نظم و ضبط بھٹل گئے، شریعت دی ظاہری پابندی نوں چھڈ کے اوہنے آکھیا:

روزے حج نماز نی مائے

عشق دے سبق نے بکھے نوں ظاہری عالماں توں دور کر چھڈیا۔ عشق دی رمز نے اندر باہر صفائی کیتی تے نفس دے سارے بُت پاش پاش کر چھڈے۔ اوہنوں ہر جلوہ چ محبوب نظری آنداسی پر مکمل وصال دی خواہش اوہنوں کسے پل چین نہیں لین دیندی سی۔

گھونگھٹ چک اوئے سجنال

بکھے نے عشق نوں گل لان توں پہلاں عقل نوں دیس نکالا دتا تے اوہنوں جاپیا:

پنو نہہ لگا مت گئی گوتی
 نخنن اقرب ذات پچھاتی
 اوہ تال شاہ رگ توں وی نیڑے
 پرتالے لائین عاشق گوں کھیڑے

جیہنوں اوہ باہر لہندار ہیا اوہ تے اوہدے اندر موجود سی اوہدی شہ رگ توں نیڑے۔ بلھے نوں دکھ لگا جے ایناں ویلا شرع تے قاضی دے کچھے لگ کے برباد کر دتا جیہڑے اوہنوں ظاہری خبر دیندے رہے پر اوہنوں اندر جھاتی پان دی صلاح نہ دتی جد کہ سارا خزانہ اصل مقصد تے اندر لگیا ہو یا سی۔ لگیا وی نہیں سگوس ساڈیاں ظاہری اکھاں تے

پئے پردیاں نے اوہنوں لگیا ہو یا سی اوہ تے ہر دم موجود سی تے موجودگی دا احساس وی دو اندر ہنداسی۔ فیر تے بلھے تے دیوانگی طاری ہو گئی۔ اک وڈی حقیقت دی خبر ہو گئی، دنیا تے بندیاں دی تقسیم اوپری تے بے معنی لگن لگ پئی تے ایس تقسیم دے آگواں دی اوہ گھل کے ندیا کرن لگ پیا تے اپنے محبوب نال راز و نیاز کرن دی بجائے جھگڑن لگ پیا۔ بکھے دا محبوب ستر ماواں توں زیادہ مہربان سی ایس لئی اوہدے توں ڈرن دی بجائے بکھے اوہدے نال گوڑھی یاری لائی۔ ایس لئی اوہ شرع تے بناوٹی چوما چاٹی نوں چھڈ کے اوہدے نال براہ راست تعلق جوڑ لیا۔ اوہ کدی اوہدے نال شکوہ کردا تے کدی اپنے توں جدا کرن تے اتھر و وگاندا اوہدے کولوں پچھدا جے ایہہ کیہ رازاے جے توں آپ ہی ہر روپ و چ و سناے۔

انا الحق آپ کہلیا لوکا
 منصور نہ دیندا آپے سوکا
 ملاں نہ نہ آوں بڑھے

اوہ آپ ہی منصور دے مونہوں انالحق کہلو اندا اے ورنہ منصور دی کیہ مجال۔ بڑا چرا ایہہ رمز بلھے دی سمجھ چ نہ آئی جے اوہ ون سونیاں صورتاں چ ظاہر ہو کے کیہ چاہندا سی۔ کدی شمس تبریز دی شکل چ ظاہر ہو کر اٹی کھل لوائی کدی منصور بن کے سولی چڑھیا، کدی زکریا بن کے آرے تھلے سر دتا۔ لکن چھپن تے ظاہر ہون دے قصے پچھے خورے کیہ راز سی، پردہ خورے کس گل داسی۔ کدی کدی اوہ محبوب توں پچھدا جے نظر آن دی خواہش تینوں مکمل چھپن وی نہیں دیندی تے فیر توں کیوں منہ موڑیا اے جد کہ میرے اندر وی توں ای توں ایں۔ ایہہ خاکی تن تے اک پردہ اے۔ اندر خانے تے بس محبوب ای محبوب اے۔ پرا لیس پردے چ رہن دی کیہ لوڑ اے۔ بلھے دے سوال جواب دا سیشن اے چل رہیا سی جے خاکی تن دی مہلت مک گئی۔ اگ، پانی، مٹی، ہوانا بنے وجود دی میعاد ختم ہون دا اعلان ہو گیا۔ مٹی نوں مٹی کھچن لگ پئی۔ بلھے دے سوالاں دا جواب حالے رہندا سی۔ ایہڈے وڈے سوالاں دا جواب اک حیاتی دے بس دی گل نہیں سی ایس لئی بلھے نے کسے ہور خاکی چولے نوں گور چ پایا تے آپ فیر بستہ گل چ پا کے جانن دے لے پندھ تے نکل پیا۔ گجھ ورھے پہلاں اک محفل چ بلھے نال ملاقات ہو گئی۔ بلکھا بہوں رنج سی جے دُنیا گے ول ٹرن دی بجائے پچھال ول ٹر پئی اے۔ بندے مُردن سلاں، تو ماں، خانداناں تے فرقیوں وچ ونڈ کے اک دو جے نوں مٹان دی کوشش چ لگے ہوئے نیں۔ اوہنے مینوں چنگا بھلا ڈانٹیا تے آکھیا ایہہ کیہ تسیں لوک رب دے گھر دے باہر دی کچھریاں لاکے بہہ گئے او تے ایمان تے پاکیزگی دیاں سنداں جاری کرن لگ پئے او۔ بلھے نے ایہہ ٹھیکیداری چھڈ کے دل چ عشق دا دیو بالن دی تاکید کیتی تے نظراں توں اوہلے ہو گیا۔ فیر اک دن خبر آئی جے بلھے دی طبیعت بہت وگڑ گئی اے۔ دھرتی چوں لہوتے اسلھے دی بدبو نے ساہ لینا اوکھا کیتا ہو یا سی۔ او تھے ہور وی کئی بابے سن۔ سارے بلھے لئی پریشان سن تے سب دیاں لبناں تے اکوای سنیہا سی جے رب دا واسطہ جے بلھے نوں مرن نہ دیو۔ جے بلکھا مر گیا تے ایس جگ چ ساڈی بڑی نموشی ہووے گی تے ایس دھرتی تے ایکتا دی گل کرن والا کوئی نہیں رہوے گا۔

اج کل بلکھا چنگا بھلا اے تے اپنے گجھ مریداں دے بلاوے تے اک ٹھنڈے ملک دی وڈی لائبریری چ پینٹ کوٹ پا کے عبرانی، انگریزی تے خورے کیہڑیاں زبانوں دیاں کتاباں پڑھدا رہندا اے۔ اوہنے پہلاں توں حاصل کیتے علم تے معرفت دی پگ وی لاہ کے اک پاسے رکھی ہوئی اے۔ مینوں گدا اے اوہ فیر مڈھوں سفر شروع کر کے اپنے سوالاں دے جواب لیکھن دی کوشش کر رہیا اے۔ رب کرے اوہ چھیتی پرت آئے۔